



B1 | Stelling 01

Het schoolexamen bestaat uit een of meer praktische toetsen en schriftelijke kennistoetsen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 02

Alle examen-eenheden uit het examenprogramma beroepsgericht moeten getoetst worden in het schoolexamen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 03

In het PTA moet verantwoord worden op welke wijze de exameneenheden getoetst worden.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 04

In het schoolexamen worden uitsluitend de in het examenprogramma opgenomen exameneenheden getoetst.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



Niet waar

De beroepsgerichte keuzevakken moeten en het profielvak mag met een schoolexamen worden afgesloten. Belangrijk is dat NIET alle eindtermen getoetst hoeven te worden. Er moet sprake zijn van 'dekkende toetsing' waarbij het gaat om de essentie van het examenprogramma. Je maakt zelf een relevante, representatieve keuze hoe en welke eindtermen getoetst gaan worden.

- Een relevante keuze betekent dat je toetst wat belangrijk is voor het keuzevak / profielvak;
- Een representatieve keuze betekent dat je de juiste indicatie geeft aan de inhoud, het niveau en de complexiteit van het keuzevak / profielvak.

Vakgroepen mogen zelf bepalen hoeveel, en wat voor soort, toetsen er nodig zijn om een 'dekkende toetsing' te realiseren. Bij de keuzevakken geldt daarbij wel dat tenminste alle deeltaken (maar niet alle onderliggende eindtermen) getoetst moeten worden.

Niet waar

Op basis van de richtlijnen in de examenprogramma's (zie www.examenblad.nl) bepaalt de school wat moet en mag in het schoolexamen. Door een bewuste keuze te maken in wat 'mag' kan de school ruimte maken om in het schoolexamen onderdelen te toetsen die niet verplicht getoetst hoeven worden, maar die de school wel belangrijk vindt om in het schoolexamen te toetsen. Dit kunnen onderdelen zijn die ook in het centraal examen worden getoetst, maar hierbij kan bijvoorbeeld ook gedacht worden aan algemene en beroepscompetenties zoals 'samenwerken', onderdelen die te maken hebben met de regionale kleur van de school, zoals de context van de regionale arbeidsmarkt, of onderdelen die doorstroom-relevant zijn en zijn afgestemd met het mbo.

Niet waar

Het is aan de docent zelf om te bepalen welke toetsvorm het beste past bij dat wat de docent wil toetsen. Welke toetsvorm het meest passend is, is onder meer afhankelijk van het niveau waarop een leerling een vaardigheid moet beheersen (weten, toepassen, laten zien of doen), van de mate van zelfstandigheid van de leerling, de beschikbare tijdsduur etcetera. Het schoolexamencijfer kan opgebouwd zijn aan de hand van meerdere toetsvormen, bijvoorbeeld (schriftelijke toetsen), mondelinge overhoringen of praktische opdrachten. De school is vrij in deze keuze, maar moet deze wel vastleggen in het PTA.

Waar

Eindexamenbesluit artikel 31 lid 2:

Het bevoegd gezag van een school stelt jaarlijks voor 1 oktober een programma van toetsing en afsluiting vast.

Het programma vermeldt in elk geval:

- welke onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen worden getoetst;
- de inhoud van de onderdelen van het schoolexamen;
- de wijze waarop en de tijdvakken waarbinnen de toetsen van het schoolexamen plaatsvinden;
- de wijze van herkansing;
- de regels voor de wijze waarop het cijfer voor het schoolexamen tot stand komt.



B1 | Stelling 05

De toetsen van het schoolexamen moeten aansluiten bij de methode die wordt gebruikt.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 06

Het verschil tussen het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen mag volgens de inspectie niet groter zijn dan 0,5 punt.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 07

Om overladenheid te voorkomen mag slechts een deel van de exameneenheden die centraal worden getoetst in het schoolexamen worden afgenomen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 08

Het centraal examen is vooral bedoeld om het slagingspercentage te reguleren.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



Niet waar

Dit is niet meer het geval. Het verschil tussen het gemiddelde cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen op een school, telt niet meer mee voor de beoordeling van de onderwijsresultaten. Het feit dat het verschil tussen het cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen enige tijd niet meer dan ½ punt mocht bedragen, heeft geleid tot een trend dat veel scholen het schoolexamen zijn gaan gebruiken als instrument om het centraal examen te oefenen.

Nu scholen hier niet meer op beoordeeld worden, ontstaat er ruimte om ook andere onderdelen in het schoolexamen op te nemen. Dit wordt gestimuleerd door de minister en de onderwijsinspectie.

Niet waar

De school is zelf verantwoordelijk voor het maken van keuzes van wat wel en niet getoetst wordt in het schoolexamen. Het examenprogramma is daarbij leidend, niet de methode die wordt gebruikt om de leerlingen op het examen voor te bereiden. Juist door het examenprogramma als uitgangspunt te nemen, kan je bewuste keuzes maken welke delen van een methode wel of niet aan bod moeten komen binnen het onderwijsprogramma en hoe uitgebreid.

Niet waar

Schoolexamen en centraal vormen samen het eindexamen en hebben beide een selectieve functie. Samen bepalen ze of een leerling geslaagd is. Het is een fabeltje dat de overheid / CvTE, bijvoorbeeld via de normering, het percentage geslaagden probeert te reguleren.

Niet waar

De school bepaalt zelf, op basis van het examenprogramma, welke eindtermen in het schoolexamen worden getoetst. Scholen mogen in hun schoolexamens, naast de verplichte onderdelen uit het examenprogramma, ook onderdelen uit het centraal examen opnemen.



B1 | Stelling 09

Goede resultaten op het schoolexamen zijn een garantie voor goede resultaten op het centraal examen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 10

De resultaten op het schoolexamen geven een beter beeld van de ontwikkeling van de leerling dan de resultaten op het centraal examen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 11

De behaalde cijfers voor de toetsen van het schoolexamen zijn een betere voorspeller van het resultaat op het centraal examen dan de resultaten van formatieve toetsen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 12

De visie op toetsing en examinering van een school bepaalt de wijze waarop scholen de ruimte die scholen hebben (en kunnen nemen) om het schoolexamen in te kleuren.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



Niet waar

Feitelijk zijn beide examens niet bedoeld om de leerling in zijn ontwikkeling te volgen. Zowel het schoolexamen als het centraal examen hebben een selectieve functie. Voor het 'volgen' van de leerling worden andere toetsen zoals een leerlingvolgsysteem gebruikt (of formatieve toetsen). Toetsen om te volgen horen niet thuis in het PTA.

Niet waar

De voorspellende waarde van de resultaten van het schoolexamen is niet aangetoond. Daar waar in de schoolexamens vaak ook andere zaken worden getoetst dan in het centraal examen, is dat ook niet zondermeer te verwachten. Het schoolexamen puur inzetten ter voorbereiding op het centraal examen doet afbreuk aan en gaat voorbij aan de functie van het schoolexamen; 'een instrument dat scholen de ruimte geeft om de eigenheid van de school ook een plek te geven in het examen' (brief minister Slob, oktober '19).

Waar

Zie ook 'kennisquiz visie' (tool A). De visie op toetsing en examinering van een school bepaalt de keuzes die scholen maken bij het vormgeven van het schooleigen karakter van het schoolexamen.

Niet waar

Het schoolexamen heeft nauwelijks / geen voorspellende waarde wat betreft de resultaten op het centraal examen. Of formatieve toetsen die voorspellende waarde wel (kunnen) hebben is voor zover bekend nog niet onderzocht.



B1 | Stelling 13

De maatregelen van de minister rond de versterking van de kwaliteit van het schoolexamen in '19 en '20 heeft de mogelijkheden voor scholen om het schoolexamen in te kleuren beperkt.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 14

Scholen en schoolbesturen gebruiken de ruimte die ze hebben voor de eigen invulling van het schoolexamen onvoldoende.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 15

Scholen zijn vrij in het bepalen van de herkansingsmogelijkheden van het schoolexamen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 16

In het PTA moet een duidelijke relatie zijn gelegd tussen de inhoud van de toetsen en het examenprogramma.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



Waar

Onder andere de commissie ten Dam constateerde dit in 2018 en doet dan ook de oproep om de ruimte voor de eigen visie op het schoolexamen meer te benutten. Dit wordt ondersteund door de minister voor onderwijs. Ook het vervallen van het verschil SE-CE als indicator voor de beoordeling van de onderwijsresultaten moet besturen stimuleren de ruimte te benutten die er is voor een eigen invulling van het schoolexamen.

Niet waar

De minister heeft weliswaar maatregelen aangekondigd om de examenorganisatie te versterken maar verwijst ook naar de ruimte die scholen hebben en zouden moeten benutten om het schoolexamen weer een eigen karakter te geven (waar het oorspronkelijk voor bedoeld is).

Waar

In het Eindexamenbesluit is vastgelegd dat in het PTA duidelijk moet worden gemaakt welke onderdelen van het examenprogramma worden getoetst en wat de inhoud van de toetsen is. Zie ook Stelling 03. De inspectie zal hier scherper op toezien (op basis van OP8). In het PTA hoeft echter niet op detail bepaald te worden wat de beoordelingsaspecten op toets niveau zijn. Daarvoor kent elke toets een helder beoordelingsmodel.

Waar

Scholen maken zelf afspraken over de weging van de toetsen binnen het schoolexamen. Dit kunnen schoolbrede kaders zijn of de verantwoordelijkheid van de vakgroepen. Scholen zijn ook vrij in het bepalen van de herkansingsmogelijkheden van het schoolexamen (uitgezonderd het herexamen voor het vak maatschappijleer op het vmbo). Het valt op dat er grote verschillen bestaan tussen (en vaak ook binnen) scholen in het beleid rond weging en herkansing. Scholen maken keuzes op basis van visie, leerling belang en organiseerbaarheid.



B1 | Stelling 17

Scholen mogen in het PTA ook eigen programmaonderdelen, bijvoorbeeld in aansluiting op de visie en identiteit van een school, opnemen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 18

De huidige regelgeving met betrekking tot de schoolexaminering belemmert de mogelijkheden voor maatwerktrajecten in de schoolexaminering.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 19

Uit het PTA van een school is af te lezen wat de visie van een school op het schoolexamen is.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 20

Uit het PTA is af te lezen welke bewuste keuzes er gemaakt zijn binnen 'wat moet en wat mag' bij het schoolexamen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 18

Niet waar

Scholen hebben juist binnen het school-examen ruimte om eigen keuzes te maken op maat van de school en de leerlingpopulatie.

B1 | Stelling 17

Waar

Scholen mogen in hun schoolexamens, naast de verplichte onderdelen uit het examenprogramma, ook onderdelen uit het centraal examen opnemen en schooleigen onderdelen. Dit moet verantwoord worden in het PTA.

B1 | Stelling 20

Waar

Een PTA laat zien welke keuzes er gemaakt zijn door een school bij het al dan niet toetsen van onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen, of een school ook eigen programma onderdelen toetst en welke toetsvormen de school hierbij kiest.

B1 | Stelling 19

Waar

Als het PTA voldoet aan de eisen zoals die zijn openomen in het eindexamenbesluit én scholen hebben bewuste keuzes gemaakt bij 'wat moet en wat mag' bij het school-examen is dit feitelijk het geval. Wel is het zo dat op veel scholen de visie op het schoolexamen nog in ontwikkeling is / niet of nauwelijks is beschreven en nog heel beperkt zichtbaar is in de PTA's.



B1 | Stelling 21

Een PTA gebaseerd op een visie op het schoolexamen omvat een variatie aan toetsvormen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 22

Het PTA bestaat uitsluitend uit summatieve afsluitende toetsen.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 23

Door het vervallen van het verschil SE-CE als indicator voor de beoordeling van de onderwijsresultaten heeft de school meer ruimte gekregen om het schoolexamen in te kleuren.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



B1 | Stelling 24

Exameneenheden voor een vak worden in het schoolexamen zo min mogelijk dubbel getoetst.

toolbox
visie op toetsing
en examinering



Waar

Het eindexamenbesluit bepaalt in artikel 2.1 dat het bevoegd gezag leerlingen in staat stelt ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen. Een eindexamen kan bestaan uit een CE en een SE. Een SE heeft daarmee ook een afsluitend karakter. Tussentijdse toetsen en/of beoordelingen van huiswerk en gedrag hebben geen afsluitend karakter en horen daarmee niet thuis in het PTA.

Zie ook 'checklist afsluitende toetsing van de VO-raad'.

Waar

Ongeacht de visie die de school heeft, lijkt het onbestaanbaar dat de eindtermen die o.a. op basis van deze visie zijn geformuleerd met slechts één of een beperkt aantal toetsvormen worden getoetst. Valide toetsing van een examenprogramma vraagt om een variatie aan toetsvormen. Eindtermen gericht op kennis vragen immers andere toetsvormen dan eindtermen gericht op vaardigheden. Uit onderzoek van de inspectie en de Commissie ten Dam blijkt echter dat de PTA's op veel scholen nog een geringe variatie aan toetsvormen bevatten.

Waar

Idealiter zal dit het geval zijn en dit wordt ook gestimuleerd (*zie onder andere commissie ten Dam, de brief van minister Slob, checklists VO raad*). Hierbij gaat het er ook weer om dat scholen bewuste keuzes moeten en mogen maken in wat ze willen toetsen binnen het schoolexamen. Als een exameneenheid meerdere keren getoetst wordt, zou dit een bewuste keuze moeten zijn. Verder moet een school onderscheid maken tussen het onderwijsprogramma en het toetsprogramma. Een examenprogramma onderdeel kan en zal zeker meerdere keren terug komen in het onderwijs, maar hoeft niet altijd summatief getoetst te worden.

Waar

Nu scholen niet meer beoordeeld worden op het verschil tussen het schoolexamen en het centraal examen ontstaat er ruimte om ook andere onderdelen in het schoolexamen op te nemen. Dit wordt ook gestimuleerd door de minister en de onderwijsinspectie (*zie ook Stelling 06*).



B1 | Stelling 25

**Het schoolexamen
is op een aantal
scholen ook een
formatief of peda-
gogisch didactisch
instrument.**

toolbox
visie op toetsing
en examinering



Waar

Uit onderzoek blijkt dat scholen het school-examen ook gebruiken om leerlingen te motiveren om te leren ('als ze er geen cijfer voor krijgen, werken ze niet') en goed voor te bereiden op het centraal examen. Dit heeft geleid tot PTA's met veel tussentijdse toetsen, het herhaaldelijk toetsen van dezelfde onderdelen van het examenprogramma en het ook toetsen van alle centraal examen onderdelen in het schoolexamen. Inmiddels zijn veel scholen bezig met het reduceren van het aantal PTA toetsen.